

ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ, СПОРТИВНОЇ МЕДИЦИНИ, ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І ЗДОРОВ'Я

Роль і місце науки в житті суспільства.

Види та рівні наукових досліджень.

Етапи наукових досліджень.

**Характеристика структурних елементів
наукових досліджень на етапах їх проведення**

**Доцент кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини,
фізичного виховання і здоров'я, к. фіз. вих.**

Черненко Олена Євгенівна

ПЛАН

1. Загальні відомості про науку
2. Вимоги до проведення наукового дослідження.
3. Послідовність і етапи проведення дослідження
4. Вибір (постановка) теми або проблеми дослідження.
5. Характерні особливості дослідної проблеми.
6. Науковий напрям.
7. Актуальність, новизна, мета дослідження, гіпотеза, предмет, об'єкт дослідження.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. МИХАЛЮК Є. Л. РЕЗНІЧЕНКО Ю. Г. НАУКОВО-ДОКАЗОВА ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ. ЗАПОРІЖЖЯ: ЗДМУ, 2020. 104 С.
2. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ : НАВЧ. ПОСІБ. / С.Е. ВАЖИНСЬКИЙ, Т. І. ЩЕРБАК. СУМИ: СУМДПУ ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА, 2016. 260 С.
3. МЕТОДОЛОГІЯ ДОКАЗОВОЇ МЕДИЦИНИ: ПІДРУЧНИК / В. Ф. МОСКАЛЕНКО, І. Є. БУЛАХ, О. Г. ПУЗАНОВА. К.: ВСВ “МЕДИЦИНА”, 2014. 200 С.
4. ПОВОРОЗНЮК А. І., ПАНЧЕНКОВ. І., ФІЛАТОВА Г. Є. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ : НАВЧ. ПОСІБНИК. ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІН-Т, НАЦ. ТЕХН. УН-Т. ХАРКІВ : НТУ «ХП», 2016. 192 С.
ПАЛЕХА Ю. І., ЛЕМІШ Н.О. ОСНОВИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ: НАВЧ. ПОСІБ. К. : «ВИДАВНИЦТВО ЛІРА-К», 2013. 336 С.

У процесі розвитку цивілізації сформувалася особлива галузь людської діяльності – **наука**, яка, будучи одним з компонентів культури, виступає засобом отримання об'єктивних знань про світ і людину, здійснює одну з найважливіших функцій культури – пізнавальну.

НАУКА – СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩА СФЕРА
ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ФУНКЦІЄЮ ЯКОЇ Є
ВИРОБЛЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ОБ'ЄКТИВНИХ
ЗНАНЬ ПРО НАВКОЛИШНІЙ СВІТ.

ПОНЯТТЯ «НАУКА» ВКЛЮЧАЄ В СЕБЕ ЯК
ДІЯЛЬНІСТЬ ДЛЯ ОДЕРЖАННЯ НОВОГО ЗНАННЯ,
ТАК І ЇЇ НАСЛІДКИ – СУМУ НАБУТИХ НА ДАНИЙ
МОМЕНТ НАУКОВИХ ЗНАНЬ, ЩО В СУКУПНОСТІ
СТВОРЮЮТЬ ЦІЛІСНУ КАРТИНУ СВІТУ.

ТЕРМІН «НАУКА» ВЖИВАЮТЬ ТАКОЖ ДЛЯ
ПОЗНАЧЕННЯ ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ НАУКОВОГО
ЗНАННЯ (НАПРИКЛАД, НАУКА ІСТОРИЧНА,
ПЕДАГОГІЧНА, ТЕХНІЧНА ТОЩО).

НАУКА – ЦЕ СИСТЕМА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СПРЯМОВАНА НА ВИРОБНИЦТВО НОВИХ ЗНАНЬ ПРО ПРИРОДУ, СУСПІЛЬСТВО І МИСЛЕННЯ. ПОНЯТТЯ ПРО НАУКУ Є СКЛАДНИМ І БАГАТОГРАННИМ. ТОМУ НАУКУ МОЖНА РОЗГЛЯДАТИ ЯК:

- ✓ специфічну форму суспільної свідомості, основу якої являє система знань;
- ✓ процес пізнання закономірностей об'єктивного світу;
- ✓ певний вид суспільного розподілу праці;
- ✓ один з важливих факторів суспільного розвитку;
- ✓ процес виробництва знань та їх використання.

Як система знань наука охоплює не тільки фактичні дані про предмети навколишнього світу, людської думки й дії, не лише закони і принципи вивчення об'єктів, а й певні форми та способи усвідомлення їх, а в кінцевому підсумку – філософське тлумачення. Цим самим наука виступає як форма суспільної свідомості.

Як соціальний інститут наука включає в себе:

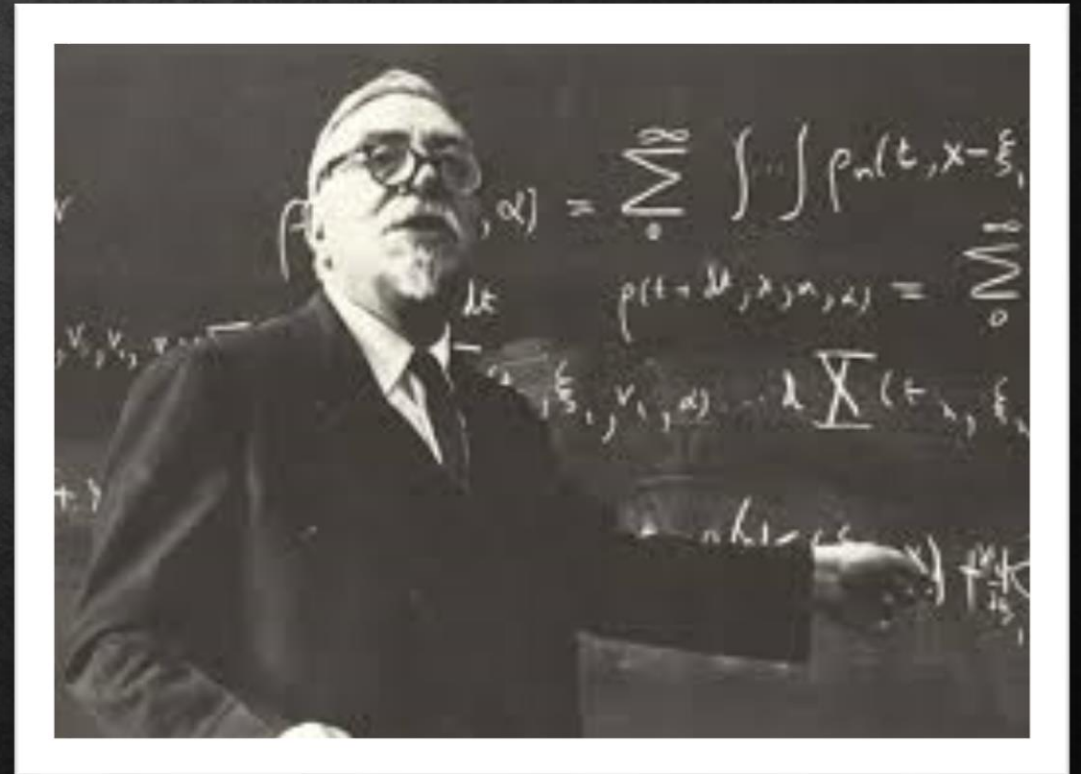
- ✓ вчених з їхніми знаннями, здібностями, кваліфікацією і досвідом, з поділом і кооперацією праці,
- ✓ всю сукупність знань, які є передумовою, засобами або результатами наукового дослідження,
- ✓ наукові установи з їх лабораторно-експериментальним устаткуванням,
- ✓ науково-дослідні програми творчої діяльності,
- ✓ методи і методику науково-дослідницької роботи,
- ✓ понятійний апарат,
- ✓ мережу наукової інформації,
- ✓ систему підготовки й атестації кадрів,
- ✓ форми функціонування і використання всіх нагромаджених знань.

**Наука є способом встановлення
та усвідомлення об'єктивної істини.
Цим самим вона радикально
протистоїть марновірству,
містицизму, спекулятивним
домислам.**

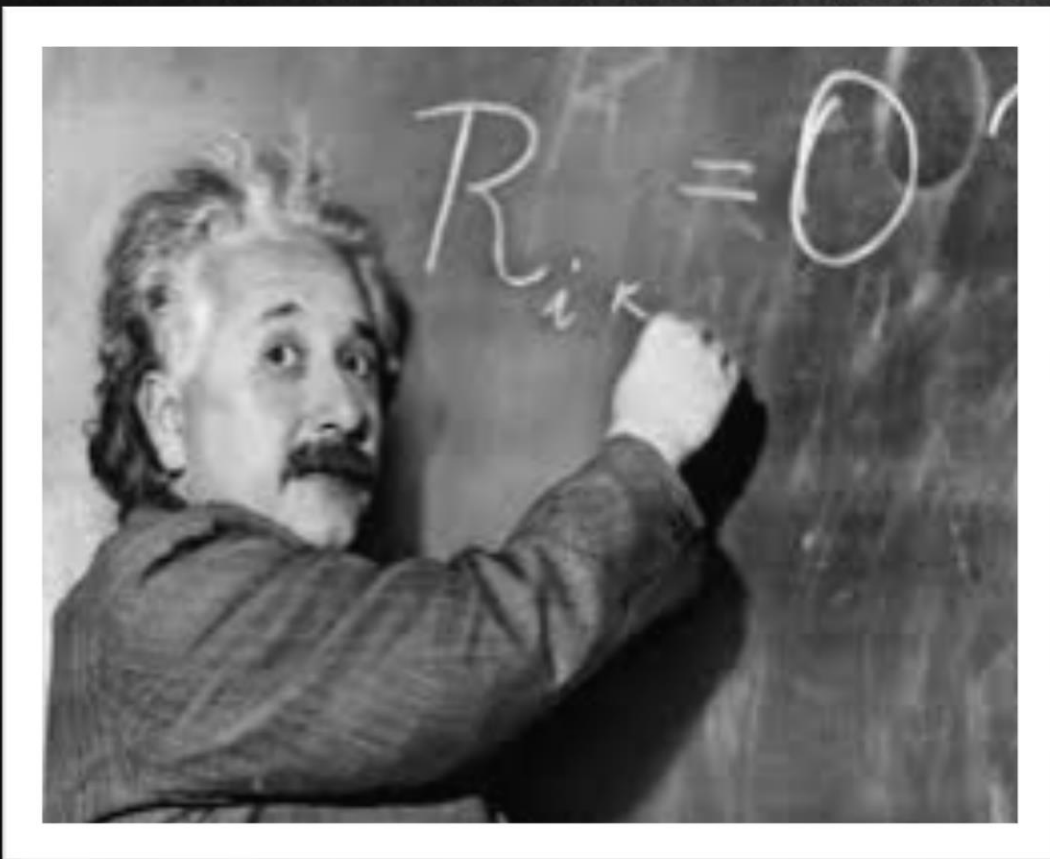

НАУКА Є СПОСОБОМ ВСТАНОВЛЕННЯ ТА УСВІДОМЛЕННЯ
ОБ'ЄКТИВНОЇ ІСТИНИ. ЦИМ САМИМ ВОНА РАДИКАЛЬНО
ПРОТИСТОЇТЬ МАРНОВІРСТВУ, МІСТИЦИЗМУ,
СПЕКУЛЯТИВНИМ ДОМИСЛАМ.

- Н. Вінер: «Наукові традиції, як гаї секвої, можуть існувати тисячі років; деревина, яку ми споживаємо тепер, — наслідок внесків, зроблених сонцем і дощем багато віків тому».

НАУКА МАЄ ВЛАСНУ ЛОГІКУ РОЗВИТКУ, ЗУМОВЛЕНУ ПОСТУПОМ СОЦІАЛЬНОГО ОРГАНІЗМУ В ЦІЛОМУ. ЗНАННЯ, ЯКІ ВОНА ФОРМУЄ, МАЮТЬ СИСТЕМНИЙ ХАРАКТЕР.

- А. Ейнштейн «...невтомна багатовікова робота думки...», що пізнає світ під певним кутом зору, розглядає його з боку тих предметних структур, які в принципі можуть бути об'єктами діяльності.
- До чого б не доторкнулася наука, все для неї — об'єкти, що живуть за — своїми природними законами. Розкрити їх, з'ясувати способи переходу об'єктів з одного стану в інший — головна мета наукової діяльності.

Наука вивчає будь-які предмети, пов'язані з людською діяльністю:

- об'єкти природи,
- соціальні системи і суспільство в цілому,
- людину, її думки і почуття,
- культуру тощо.

Не кожне знання можна розглядати як наукове.

МЕТА НАУКИ – ВИВЧЕННЯ, ПОЯСНЕННЯ І
ПЕРЕДБАЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ І ЯВИЩ ДІЙСНОСТІ, ЯКІ
ЯВЛЯЮТЬ СОБОЮ ПРЕДМЕТ ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ

*ГОЛОВНОЮ ОЗНАКОЮ І ГОЛОВНОЮ ФУНКЦІЄЮ
НАУКИ Є ПІЗНАННЯ ОБ'ЄКТИВНОГО СВІТУ.*

НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ І ЙОГО РІВНІ

- *Наукове дослідження являє собою специфічний вид пізнавальної діяльності, в процесі якого з допомогою різноманітних методів виявляються нові, раніш не відомі сторони, відношення об'єкту, що вивчається. При цьому головне завдання дослідження полягає у виявленні внутрішніх зв'язків і відношень, розкритті закономірностей і рушійних сил розвитку педагогічних процесів чи явищ.*

ВИДІЛЯЮТЬ ТРИ РІВНІ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ: *ЕМПІРИЧНИЙ, ТЕОРЕТИЧНИЙ, МЕТОДОЛОГІЧНИЙ.*

Наукове дослідження будь-якої предметної області починається з емпіричного рівня.

Об'єктом дослідження стають реально існуючі предмети, явища і процеси, які виділяються у відповідності до специфіки даної науки на основі запитів практики.

Предметом дослідження в даному випадку є відображення думки реально існуючих сторін об'єкту.

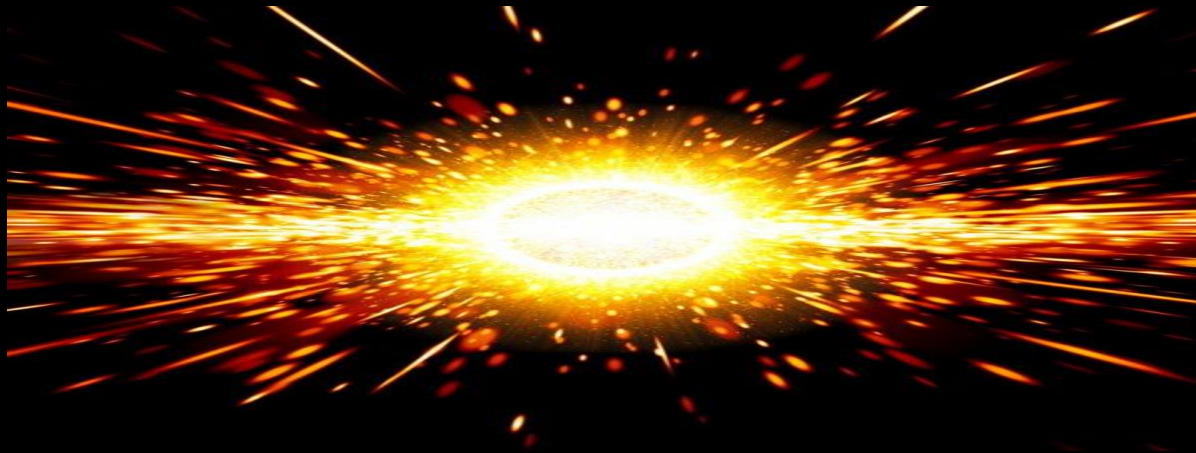
Завершується емпіричне дослідження установленням певних кількісних залежностей між досліджуваними сторонами реальних об'єктів. Тобто на емпіричному рівні установлюються нові факти науки і на основі їх узагальнення формуються емпіричні закономірності.

Отже, емпіричне дослідження дозволяє установити функціональні причинні зв'язки явищ, але не дає можливості зрозуміти внутрішній механізм цих зв'язків, представити їх в уявній формі.

На теоретичному рівні дослідження з'являються особливі відображення об'єкта дослідження – відображення, які не мають безпосереднього аналога в чуттєвому емпіричному знанні. При цьому виділяються і формуються нові – ідеальні об'єкти дослідження, які заміщають емпіричні дані. На теоретичному рівні висуваються і формулюються основні загальні закономірності, які дозволяють пояснити раніш відкриті факти, а також передбачити майбутні події і факти.

На методологічному рівні на базі емпіричних і теоретичних досліджень формулюються загальні принципи і методи дослідження педагогічних явищ, побудова теорій.

Найвищою формою узагальнення і систематизації знань є теорія. Під *теорією* розуміють вчення або сукупність узагальнених положень, які дають можливість пізнати існуючі процеси і явища, проаналізувати дію на них різних факторів і запропонувати рекомендації по застосуванню їх у практичній діяльності людей.

Теорія відрізняється від практики і разом з тим теорія нерозривно пов'язана з практикою, котра ставить перед пізнанням назрілі завдання і вимагає їх вирішення.

Теорія виростає з практики, узагальнює її, обґрунтовується нею. Тому практика та її результати є органічним складовим елементом теорії.

Завдання теорії – не тільки пояснити факти. Теорії властива функція передбачення, що надає їй характеру активної перетворюючої сили.

Термін «теорія» походить від грецького *theoria*, що означає дослідження, міркування, вчення.

Практика (в перекладі з грецької означає діяння, активність) –зумовлена специфікою соціального буття цілеспрямована, чуттєво-предметна діяльність людей, змістом якої є перетворення природи й суспільства, специфічно людська форма життєдіяльності, спосіб буття людини у світі.

Теорія має бути **конструктивною і простою**.

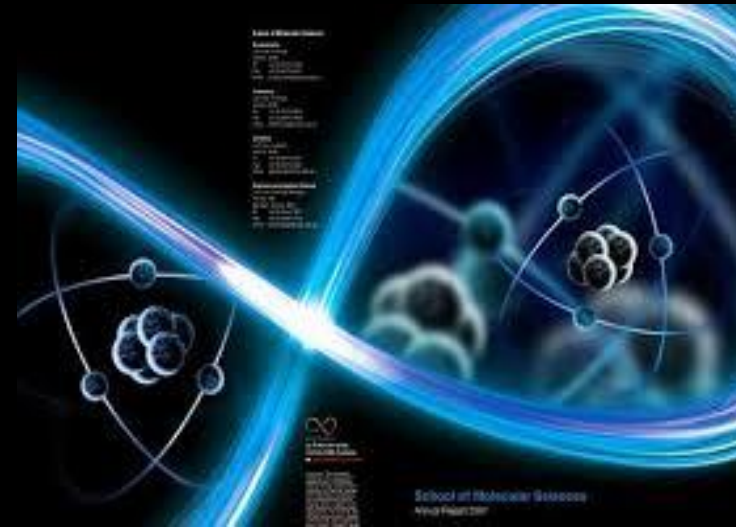
Конструктивність теорії полягає у можливості простої, здійснюваної за певними правилами, перевірки основних її положень, принципів і законів.

Простота теорії досягається введенням узагальнених законів скорочення та стиснення інформації за допомогою спеціальних символів.

Вирішальною основою наукового пізнання є практика, роль якої полягає у створенні матеріально-технічних засобів наукового дослідження. При цьому матеріально-технічні засоби не залишаються незмінними, а **безперервно удосконалюються в процесі розвитку матеріального виробництва, промисловості, техніки.**

СИСТЕМА НАУК УМОВНО ПОДІЛЯЄТЬСЯ НА ТРИ ГРУПИ:

- *СУСПІЛЬНІ,*
- *ПРИРОДНИЧІ,*
- *ТЕХНІЧНІ.*

Суспільні науки – сукупність наук, предметом дослідження яких є соціально-економічні, політичні та ідеологічні закономірності розвитку суспільства і суспільних відносин, а також духовна культура.

До суспільних наук належать *історія, філософія, політологія, політекономія, економіка, правознавство, філологія, педагогіка, психологія, соціологія, мистецтвознавство та багато інших.*

Природничі науки – сукупність наук, предметом дослідження яких є різні види матерії та форми їхнього руху, що виявляються в природі, їхні зв'язки й закономірності.

За характером досліджуваних

об'єктів природничі науки поділяють на дві групи:

- 1. вивчення форм руху неживої природи (*математика, фізика, хімія, астрономія, механіка, географія, метеорологія, кліматологія, геологія*);
- 2. дослідження явищ життя (*біологія, генетика, цитологія, біохімія, фізіологія, екологія, ботаніка, зоологія, антропологія*).

Технічні науки — науки, що вивчають та визначають закономірності розвитку техніки, способи найефективнішого її використання.

До технічних наук належать: *машинознавство, металургія, матеріалознавство, гірнича наука, наука про зварювання, електротехніка, енергетика, теплотехніка, гідротехніка, радіотехніка, електроніка, космонавтика, будівельні науки (будівельна механіка, будівельна фізика) та інші.*

Досягнення цих наук є основою науково-технічного прогресу, необхідною умовою прогресу соціального.

Наукознавство — комплекс наукових дисциплін, які здійснюють прикладний системний аналіз організаційно-економічних і соціально-управлінських умов підвищення ефективності процесів наукової діяльності.

Основні аспекти наукознавства — автоматизація й механізація науково-дослідної діяльності, інформаційного забезпечення науки, аналіз тенденцій розвитку науки тощо.

Формою здійснення і розвитку науки виступає наукове дослідження – тобто вивчення за допомогою наукових методів явищ і процесів, аналіз впливу на них різних факторів, а також вивчення взаємодії між явищами з метою отримати переконливо доведені і корисні для науки і практики рішення з максимальним ефектом.

Мета будь-якого наукового дослідження – визначення конкретного об'єкта і всебічне, достовірне вивчення його структури, характеристик, зв'язків на основі розроблених у науці принципів і методів пізнання, а також для отримання корисних для діяльності людини результатів.

Основою розробки кожного наукового дослідження є **методологія**, тобто сукупність пізнавальних засобів, методів, прийомів і їх певна послідовність, прийнята при розробці наукового дослідження.

В кінцевому результаті **методологія** – це схема, план вирішення поставленого науково-дослідного завдання.

Існує дві категорії наукових досліджень: фундаментальні і прикладні.

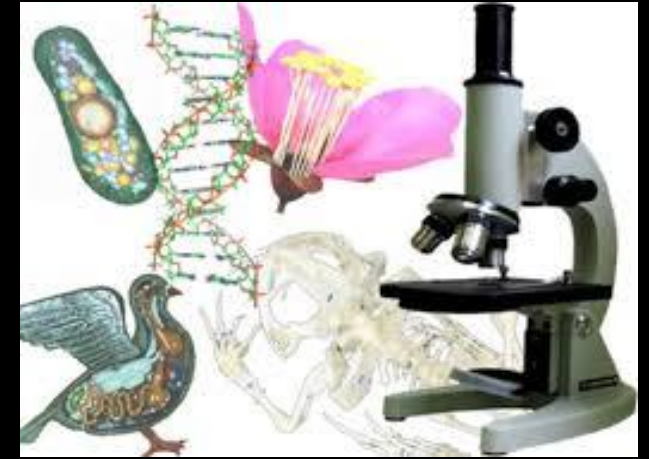

Фундаментальні дослідження спрямовані на пізнання законів, що управляють поведінкою і взаємодією базисних структур природи, суспільства чи мислення без конкретного їх використання.

Серед фундаментальних розрізняють **необмежені теоретичні та цілеспрямовані дослідження**.

Прикладні дослідження передбачають визначення можливостей для застосування результатів фундаментальних досліджень у процесі розв'язання пізнавальних і соціально-практичних проблем.

Самостійність дослідника у даному разі багато чим обмежена: йому виділяються певні засоби для проведення цілком визначеного дослідження.

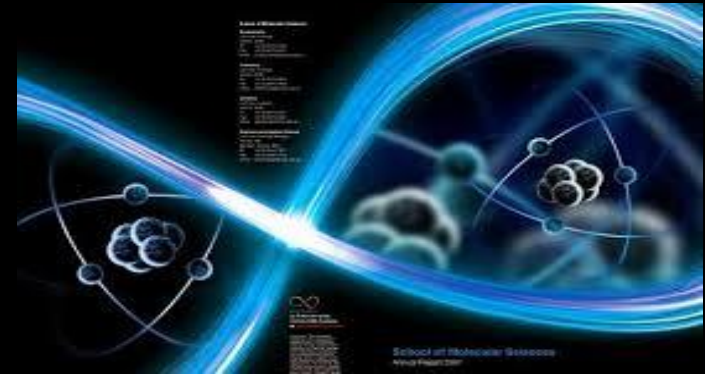
Наведений поділ наукових досліджень на дві категорії характерний для будь-якої галузі науки.

На всіх етапах розвитку суспільства наука завжди
сприяла виробленню прогресивного світогляду,
обґрунтуванню матеріалістичних поглядів на світ,
встановленню й усвідомленню об'єктивної істини, вона
виступає одним з найважливіших факторів технічного й
соціально-культурного прогресу.

Наукове дослідження завжди повинне носити творчий характер, наповнений постійним пошуком і експериментуванням.

У науковому дослідженні хоч щось повинно бути новим, повинні бути висновки і узагальнення на основі власноруч одержаних результатів.

Наукове дослідження повинне бути потрібним, актуальним, спиратись на об'єктивні і перевірені дані.

Розвиток усіх сфер суспільного життя відбувається стрімкими темпами. Як наслідок цього, потреби у наукових дослідженнях необмежені. Але не можна забувати, що будь-яке дослідження завжди пов'язане з певними матеріальними та інтелектуальними витратами.

Тому у своєму кінцевому результаті воно повинне передбачати вирішення конкретної і актуальної для суспільства задачі. Потреба у необхідності проведення наукового дослідження може бути як сьогоденною, так і спрямовуватись на майбутнє. Штучні, відірвані від життя наукові дослідження ніколи не виправдовують себе і викликають зневажливе відношення до них з боку суспільства.

Будь-яке наукове дослідження від творчого задуму до кінцевого оформлення наукової праці здійснюється індивідуально. Проте можна визначити і деякі загальні методологічні підходи до його проведення, що прийнято називати ***вивченням у науковому сенсі***.

Сучасне науково-теоретичне мислення намагається дійти до суті явищ і процесів, які вивчаються. Це стає можливим за умови цілісного підходу до об'єкта вивчення, розгляду його у виникненні і розвитку, тобто застосування історичного аспекту.

Накопичення наукових фактів у процесі дослідження – завжди творчий процес, в основі якого лежить задум ученого, його ідея.

У філософському визначенні ідея являє собою продукт людської думки, форму відображення дійсності. Ідея відрізняється від інших форм мислення і наукового знання тим, що в ній не тільки відображено об'єкт вивчення, але й міститься усвідомлення мети, перспективи пізнання і практичного перетворення дійсності.

Нова ідея – не просто зміна уявлення про об'єкт дослідження шляхом строгого обґрунтування – **це якісний стрибок думки за межі сприйнятих почуттями даних і перевірених рішень.**

Нові ідеї можуть виникати під впливом парадоксальних ситуацій, коли виявляється незвичний, неочікуваний результат, який надто розходиться з загальноприйнятими положеннями науки – **парадигмами**. При цьому отримання нових знань відбувається за такою схемою: **парадигма – парадокс – нова парадигма.**

НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВИННЕ БУТИ ПЛАНОВИМ.

- Плановість наукового дослідження зовсім не заперечує можливості внесення у його зміст та етапи виконання певних корективів.
- Адже на стадії планування дослідження неможливо абсолютно точно передбачити його хід: можуть бути одержані якісь заздалегідь не передбачувані дані, може відпасти потреба у деяких елементах дослідження.
- Тому необхідність у змінах та доповненнях плану дослідження не слід вважати неприпустимим порушенням.

У науковому дослідженні повинні об'єктивно і критично оцінюватись будь-які його результати.

Результати наукової діяльності не можуть бути тільки **позитивними**.

Негативний результат у науковому дослідженні – це теж результат (хоч і не завжди бажаний). Тому ніколи не потрібно відмежовуватись від небажаних результатів дослідження, не здійснивши їхнього аналізу, не встановивши причини, що привели до їхньої появи.

Негативні результати можуть бути враховані в інших дослідженнях, в той час як помилкові не можуть бути визнані як результати дослідження, що заслуговують на подальшу увагу.

Для дослідника важливо визнати помилковість одержаних результатів та встановити причини, через які це сталося.

Наукове дослідження повинне передбачати глибоке вивчення досліджуваної проблеми. У науковій діяльності неприпустимо байдуже відноситись навіть до незначних, на перший погляд, зовсім несуттєвих проблем.

Належне місце у вивченні досліджуваної проблеми повинен зайняти її ретроспективний аналіз – тобто вивчення проблеми з позицій історії її виникнення та розвитку. Такий аналіз може дати можливість виявити саме ті 'білі плями' у досліджуваній проблемі, які потребують дійсного вивчення, або ті вузькі місця, які потрібно дослідити більш глибоко чи наштовхнути дослідника на нові напрями дослідження.

Наукове дослідження являє собою процес формування нових знань, один з видів пізнавальної діяльності, спрямованої на відкриття об'єктивних закономірностей навчання, виховання та розвитку.

У літературі з методології наукових досліджень зустрічаються різні підходи до визначення послідовності та етапів проведення науково-дослідної роботи.

Найбільш узагальнено у структурі наукового дослідження можна виділити тісно пов'язані між собою і взаємообумовлені етапи, на яких здійснюються різні дослідницькі дії і досягаються певні результати.

Тема наукового дослідження являє собою визначення явища, що підлягає вивченню (дослідженню). Тема охоплює певну галузь (аспект) наукової проблеми. Тема може розглядатись як наукова задача, що охоплює цілком конкретну галузь наукового дослідження.

Наукова проблема — це конкретне питання, яке виникає тоді, коли наявних знань недостатньо для вирішення якоїсь задачі і невідомий спосіб, за допомогою якого можна здобути відсутні знання.

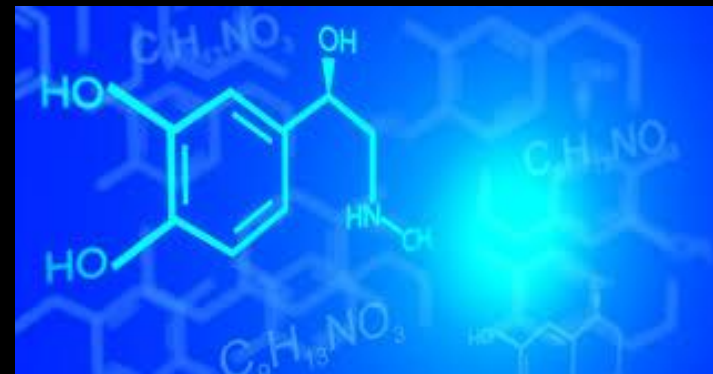

Наукова проблема може складатися з ряду тем (аспектів проблеми) або формулюватися в одну самостійну тему дослідження.

Наукова проблема може бути **глобальною**, кінцеве розв'язання якої здійснюється на високому філософському рівні узагальнення, що не виключає проведення частково наукових досліджень.

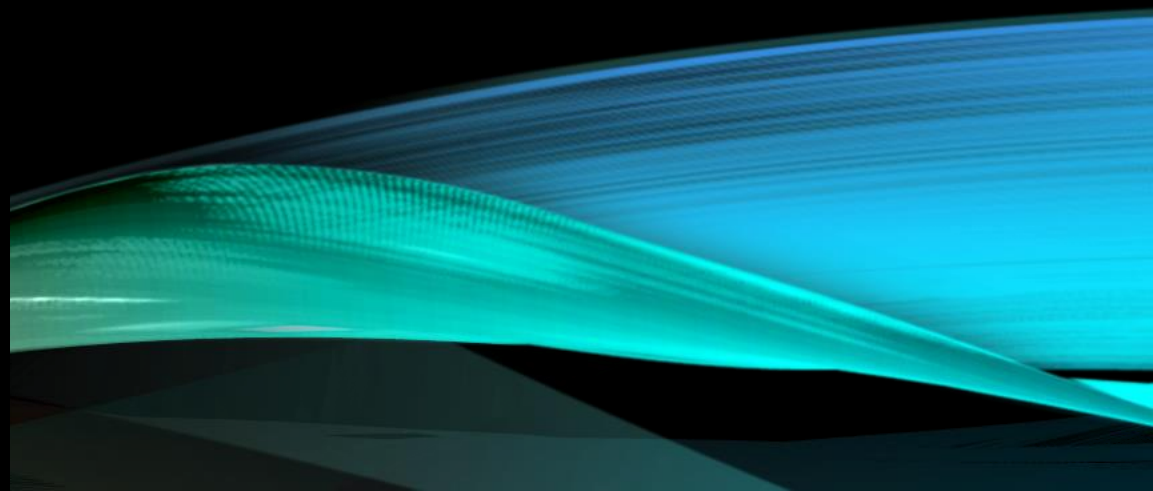

Науковий напрям виступає сферою наукових досліджень наукового колективу, спрямованих на вирішення значних задач у певній галузі науки. Структурними одиницями напряму можуть стати проблеми, теми і питання. Теми і проблеми досліджень виникають з потреб розвитку суспільства.

ОБРАНА І
СФОРМУЛЬОВАНА НА
ПЕРШОМУ ЕТАПІ
НАЗВА ТЕМИ ЧИ
ПРОБЛЕМИ
ДОСЛІДЖЕННЯ
НАДАЛІ БУДУТЬ
УТОЧНЮВАТИ.

Дослідник вивчає:

- ✓ енциклопедії: загальні і спеціальні (філософський енциклопедичний словник, педагогічна енциклопедія та ін.);
- ✓ тлумачні словники: загальні і спеціальні (філософський, психологічний, педагогічний і інші);
- ✓ розділи і предметні покажчики основних підручників та монографій за темою (проблемою) дослідження.

Результати аналізу джерел інформації фіксують у наступному вигляді:

- опис основних понять і логічних зв'язків між ними.

Цей опис задає понятійний апарат майбутнього дослідження.

- аналіз, порівняння, зіставлення різноманітних тлумачень одного і того ж поняття.

- класифікація виділених понять (термінів) за якимись параметрами.

Джерела інформації:

- нормативні документи (постанови, накази, інструкції);
- патентні документи (описи патентів і винаходів);
- літературні джерела (книги, журнали, наукові збірники, архівні документи),
- статистичні матеріали (це можуть бути результати соціологічних опитувань, результати успішності, результати тестувань тощо).

Результатом цього етапу дослідження повинен стати *бібліографічний список* *опрацьованих літературних джерел*, *виписки із опрацьованих матеріалів*, *конспект опрацьованих матеріалів* чи *реферат*.

У програмі дослідження обґрунтовують
вибір теми дослідження, розкривають її
актуальність та *наукову новизну*,
визначають *мету та завдання* дослідження,
складають *календарний план* проведення
робіт, формулюють *гіпотезу дослідження*.

Актуальність дослідження

Визначається тим, наскільки його результати будуть сприяти вирішенню конкретних практичних задач або сприятимуть усуненню існуючих протиріч в освіті.

Новизна дослідження

Може полягати у тому, що на його основі можуть бути встановлені нові педагогічні закономірності та визначені шляхи їх застосування для конкретних практичних потреб в освіті. Після доведення актуальності обраної теми переходять до формулювання мети дослідження, а також вказують конкретні завдання, які мають бути вирішені відповідно до цієї мети.

Основні спрямування мети дослідження:

- ✓ виявлення залежностей, що існують між якимись факторами;
- ✓ визначення зв'язків між певними явищами;
- ✓ визначення умов для усунення недоліків у процесах;
- ✓ розкриття можливостей удосконалення процесів;
- ✓ встановлення закономірностей та тенденцій розвитку.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжують проблемну ситуацію і обрані для вивчення.

Предмет дослідження – це те, що міститься в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, котра є предметом дослідження. Саме на нього і спрямована основна увага дослідника.

Наявність **мети та завдань** стає передумовою для обґрунтованого вибору **методів дослідження**, потрібних для дослідження засобів (анкет, тестів, приладів та ін.), методів обробки результатів дослідження і, нарешті, способів, за допомогою яких результати дослідження будуть інтерпретовані і відповідним чином оформлені. У програмі робіт також відображають шляхи упровадження результатів дослідження (усні виступи, публікації тощо).

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

